

## Η διαμάχη μεταξύ Φαναρίου και Αθηνών (Αρχ. Βασίλειος Γοντικιάκης)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : Ιανουαρίου 23, 2006

Τό θέμα τής διαμάχης μεταξύ Φαναρίου και Αθηνών: Ανύπαρκτο και σοβαρό. Μά, δέν είναι μητέρα μας η Μεγάλη Εκκλησία; Δέν βρίσκεται εκεί η καρδιά μας, η δύναμι και τό πώς ζήσαμε μέχρι τώρα; Και δέν βρίσκεται εκεί η εξασφάλισι τής ελπίδος για τό πώς μπορούμε νά ζήσωμε στήν εποχή τής παγκοσμιοποιήσεως και διεθνοποιήσεως;

Άναψε μία μικρή φωτιά. Περιμένεις νά σβήση, αλλά αυτή φουντώνει. Φαίνεται πώς είναι σοβαρή υπόθεσι. Είναι επικίνδυνη. Μπορεί νά μετατραπή σέ πυρκαγιά συμφοράς. Βλέποντας τά πράγματα από τό Άγιον Όρος θά ήθελα (μού ζήτησαν και κάποιοι αδελφοί) νά έλεγα δυό λόγια. Ως αγιορείτης, βρίσκεσαι σέ τόπο και τρόπο ασφαλείας, εάν είσαι αληθινός μοναχός. Είσαι νεκρός και είσαι ελεύθερος. Ρώτησε κάποιος μοναχός: «Γιατί, περπατώντας στήν έρημο, φοβάμαι;». Ο Γέροντας τού απαντά: «Ακμήν ζής», ακόμη ζής. «Εάν ήσουν νεκρός, δέν θά φοβόσουν τίποτε. Θά ήσουν απόλυτα ελεύθερος και ευαίσθητος. Θά ήσουν μία αίσθησι».

Ο σκοπός τής ζωής τού ανθρώπου είναι νά φτάση σ αυτή τήν αίσθησι, νά γίνη μία αίσθησι. Εάν σου δοθή αυτή η Χάρις, τότε κινείσαι ελεύθερα. Κυκλοφορείς κεκλεισμένων και ανεωγμένων τών θυρών, μέ λυμένα και άλυτα τά προβλήματα. Αν κάποια εμπειρία σέ σφράγισε, εάν κάτι τέτοιο, έστω ελάχιστα, σου δόθηκε, εάν βρήκες τήν παρηγοριά μετά από τήν πολλή δοκιμασία, εάν είσαι «τής Αναστάσεως τήν πείραν ειληφώς», εάν πέρασες, έστω και μία φορά αλλά πραγματικά, διά τού θανάτου (τού αληθινού) στή ζωή, τότε μπορείς νά ελπίζης. Μπορείς νά προχωρής. Χρειάζεται όμως, εφ όσον ακόμη βρίσκεσαι σέ τούτο τόν κόσμο, τόν μεταβαλλόμενο και αλλοιούμενο, νά προχωρής μέ πολύ δέος και προσοχή, στηριζόμενος στήν αγάπη (πού είναι θυσία τών πάντων) και στήν ταπείνωσι (πού είναι αγάπη εξαφανίσεως), για νά φανερώνεται ο Άλλος, πού είναι παρηγοριά όλων.

Μετά απ όλα αυτά μπορούμε νά ρίξωμε μία ματιά στήν ιστορία τού Γένους μας. Νομίζω ότι ο Ελληνισμός έχει διαγράψει μία παρόμοια πορεία. Αναζήτησε. Πέρασε από δοκιμασίες πολλές. Έφτασε κάπου. Βρήκε κάτι πού δέν είναι τού παρόντος αιώνος και ταυτόχρονα τόν βοηθά νά προχωρήση ξεκάθαρα και σταθερά στόν νύν αιώνα. Όλο αυτό βρίσκεται μέσα στήν Ορθόδοξη λειτουργική θεολογία.

Έλληνες. Ένας μικρός λαός μέ μεγάλες απαιτήσεις. Αναζητούν τήν αλήθεια. Αγαπούν τήν καλλιπέπια και πάνε πέρα απ αυτή. Ψάχνουν, ζητούν σέ όλους τούς τομείς νά βρουν τήν πρώτη αιτία, νά βρουν απαντήσεις στα καίρια ερωτήματα για τόν άνθρωπο, τόν κόσμο, τόν Θεό. Είναι έτοιμοι νά ακούσουν καθετί νέο. Νά

ασπαστούν την αλήθεια πού τούς πείθει. Νά απορρίψουν ό, τι δέν τούς αναπαύει. Ταξιδεύουν, μελετούν, μαθαίνουν. Κάνουν τή μελέτη τού θανάτου φιλοσοφία, τά προσωπικά τους προβλήματα καί τίς ιστορικές συμφορές τέχνη καί τραγωδία. Δέν αναπαύονται στήν τέχνη (καί τήν πιό υψηλή) ούτε στήν φιλοσοφία («παίδων αθύρματα»). Θέλουν νά προχωρήσουν πρός κάτι τολμηρότερο καί θεϊκότερο, πρός κάτι πού τούς σπρώχνει καί τούς προετοίμασε η μέχρι τώρα πορεία, κατάκτησι καί δίψα τους. «Πολιτισμός τών Ελλήνων. Καμμιά λατρεία τής δύναμης. Τό χρονικό ήταν μονάχα μιά γέφυρα. Στίς ψυχικές καταστάσεις δέν ζητούσαν τήν έντασι, αλλά τήν καθαρότητα» (Σιμονε Ωειλ). Η συνάντησι τού Ελληνισμού μέ τόν Χριστιανισμό σφράγισε τήν ιστορία του, αλλά καί τής ανθρωπότητας. Όταν ζήτησαν νά δούν τόν Χριστό Έλληνας, ο Κύριος είπε: «Νύν εδοξάσθη ο υιός τού ανθρώπου». Οι Έλληνας (όχι οι Ρωμαίοι, ούτε οι Εβραίοι) δέχονται τό μήνυμα τής Καινής Κτίσεως. Είναι προετοιμασμένοι από τούς φιλοσόφους, ποιητές καί τραγικούς. Διά τών Ελλήνων μεταδίδεται τό μήνυμα τής Καινής Κτίσεως στόν κόσμο. Γί αυτό ο π. Γεώργιος Φλωρόβσκι τολμά νά διακηρύξη: «Τό νά είμαστε Χριστιανοί σημαίνει νά είμαστε Έλληνας, μιάς καί η Καινή Διαθήκη, τήν ύψιστη αυθεντία τής οποίας αποδεχόμαστε, είναι διά παντός ένα ελληνικό βιβλίο». Στούς ελληνιστικούς καί ρωμαϊκούς χρόνους, όταν η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία επεκτείνεται ως δύναμις, ο Ελληνισμός διεισδύει ως πνεύμα. Μετά από τούς διωγμούς καί τή μεταφορά τής πρωτεύουσής τής αυτοκρατορίας από τήν παλαιά στή νέα Ρώμη, τό ρωμαϊκό δίκαιο υπάρχει ως πλαίσιο καί βάσι διοικήσεως, η λατινική γλώσσα ως επίσημη τού κράτους. Μέ τόν καιρό φυσιολογικά σβήνει η λατινική. Τήν θέσι τής παίρνει η ελληνική, ομιλούμενη από τόν λαό. Αυτή γίνεται γλώσσα τού κράτους, τής λατρείας, τής θεολογίας, τής λογοτεχνίας... Η αυτοκρατορία λέγεται ρωμαϊκή, από τήν αρχή μέχρι τέλους. Σέ ελληνική εξελίσσεται. Τελικά είναι η χριστιανική αυτοκρατορία, η τού χριστιανικού Ελληνισμού. Ξεπερνιέται ο παγανιστικός Ελληνισμός. Μένει η ψυχή του καί η δουλειά του, μεταμορφωμένη. Φτάνουμε σ αυτό πού ζητούσαν οι Έλληνας. Τούς κλασικούς φιλοσόφους διαδέχονται οι Πατέρες τής Εκκλησίας. Οι πρώτοι είναι υποδείγματα στή σκέψι καί στή διανόησι. Οι δεύτεροι αναδεικνύονται οικουμενικοί διδάσκαλοι, γιατί δέν προσφέρουν τό αποτέλεσμα τής διανοητικής των δουλειάς καί ανησυχίας, αλλά τή Χάρι τού Θεού, πού δίδεται σέ αυτούς πού παραδίδονται εξ ολοκλήρου στό θέλημα τού Θεού. Δέν είναι οι διανοούμενοι αλλά οι πάσχοντες τά θεία. Φανερώνονται ως μεγάλα φώτα πού φωτίζουν μέ άκτιστο φώς τήν οικουμένη. Είναι οι πυρπολούμενοι από τό άστεκτο πύρ τού θείου καί εκστατικού έρωτος. Ξεπερνούν τήν κτίσι καί τή διανόησι. Φτάνουν στή θεία ανάπαυσι τής αιωνίου παρακλήσεως πού σώζει τόν άνθρωπο, χαρίζοντάς του τήν ελευθερία τού μέλλοντος αιώνος, ενώ ζή στόν χώρο καί στόν χρόνο. Είναι νεκροί καί αείζωοι. Καθ ημέραν αποθνήσκουν καί ανασταίνονται. «Οι τής καθ ημάς θεοσοφίας αρχηγικοί καθηγεμόνες υπέρ αληθείας αποθνήσκουσιν πάσαν ημέραν ως εικός, καί λόγω παντί καί έργω τή ενιαία τών χριστιανών αληθογνωσία» (Άγιος Διονύσιος Αρεοπαγίτης). Μιά μεταμόρφωσι τού παλαιού κόσμου ιερουργείται. Μιά μετάβασι πραγματοποιείται. Από τά παλαιά περνούμε στά καινά. Από τά συγκεχυμένα καί

βέβηλα στά συλλειτουργούντα καθαρώς και οσίως. Από τίς σκοτεινές υποθέσεις και αναζητήσεις του «ζητείν τόν Θεόν ει άρα γε ψηλαφίσειαν αυτόν» (Πράξ. 17,27) στό «νύν πάντα πεπλήρωται φωτός». Προχωρούμε από τήν φιλοσοφία στή θεολογία, από τήν τραγωδία στή θεία μυσταγωγία. Διαμορφώνεται ως θεία κεκαθαρμένη λατρεία η Θεία Λειτουργία, η Μεγάλη Εβδομάδα. Στό θαύμα τής βυζαντινής λατρείας και λειτουργικής θεολογίας όλες οι ελληνικές προσπάθειες και κατακτήσεις στή φιλοσοφία, στή γλώσσα και στήν τέχνη βρίσκονται παρούσες, αξιοποιημένες και μεταμορφωμένες. Όλα διακρίνονται, υπάρχουν μεμυημένα και συλλειτουργούντα μέσα σέ μία γαληνιαία λάμψη ακτίστου φέγγους και κάλλους θεϊκού.

Μέσα στή θεία μυσταγωγία τής Ορθοδόξου λατρείας βρίσκεις τόν ουρανό στή γή όχι ως θεατρική αναπαράστασι, αλλά ως λειτουργική πραγματικότητα. Μέσα σ αυτό τό κλίμα βασιλεύει και διευθετεί τά πάντα η ασύγχυτη και αδιαίρετη ένωση τού θείου και ανθρωπίνου, δωρεά τής παρουσίας τού Θεανθρώπου Κυρίου, πού είναι ο προσφέρων και προσφερόμενος. Εδώ ταυτίζεται η άκρα ταπείνωσι μέ τήν άφατη δόξα, η θεία αγάπη μέ τό αμήχανον κάλλος, η ελευθερία μέ τήν ενότητα. Δέν υπάρχουν χωρισμοί. Δέν υπάρχει Ιουδαίος και Έλληνας. Όλοι είναι ένα εν Χριστώ Ιησού. Η Θεία Λειτουργία προσφέρεται υπέρ τής οικουμένης. Είναι τό προζύμι τής βασιλείας πού ζυμοί όλο τό φύραμα, η χώρα τού Αχωρήτου πού αγκαλιάζει τήν οικουμένη, τό χωνευτήρι, η χοάνη πού δέχεται και αφομοιώνει, χωνεύει και αξιοποιεί θείως τά θετικά στοιχεία κάθε πολιτισμού και νοοτροπίας. Δέν αγνοεί τή Δύσι (προέρχεται από αυτήν η Νέα Ρώμη). Προσλαμβάνει όλα τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τής Ανατολής (τό πάθος και τό βάθος της). Όλα δοκιμάζονται, καθαίρονται, «οποίον τό έργον εκάστου εστί τό πύρ δοκιμάσει».

Ένας νέος κόσμος αναδύεται. Είναι η δημιουργία τού νέου πολιτισμού, τού σεμνού και μεγαλοπρεπούς, τού ερασμίου και γαλήνιου. Ανέχεται όλους. «Πάντα στέγει, πάντα ελπίζει». Αυτό εμποτίζει, αλλοιώνει και αγιάζει τόν άνθρωπο ολόκληρο και τή δημιουργία του. Φαίνεται στό συνοδικό σύστημα διοικήσεως πού επιβάλλεται, στό καταλυτικό μέλος τών ύμνων πού ακούγεται, στήν ιεροπρεπή έκφρασι τών εικόνων, πού φωτίζει τήν Εκκλησία, στήν άγια αρχιτεκτονική τών ναών, πού δέχεται τόν άνθρωπο. Όλα, μέ τόν λόγο και τή σιωπή, τό έργο και τό ήθος, φανερώνουν τήν ίδια θεανθρώπινη πραγματικότητα. «Ιδού θυσία μυστική τετελειωμένη δορυφορείται». Αυτή η τετελειωμένη λατρεία και θεολογία προσφέρεται δωρεάν σέ όλο τόν κόσμο. Η διάδοσι τής Πίστεως πραγματοποιείται ως διάσωσι και μεταμόρφωσι, όχι ως κατάκτησι και υποδούλωσι, τών εκχριστιανιζομένων λαών. Αυτό πού προσφέρει τό Ορθόδοξο Βυζάντιο στους πολίτες του, είναι μία χάρι πού στόν καιρό τής αυτοκρατορίας τούς κρατά σεμνούς και στήν περίοδο τής δουλείας αγέρωχους.

Όταν πέφτη και χάνεται η αυτοκρατορία, μένει η Μεγάλη Εκκλησία ως εθναρχούσα δύναμι τών Ορθοδόξων λαών. Μέ τήν Άλωσι τής Πόλεως χάνουμε τήν αίγλη τής αυτοκρατορίας και κερδίζομε τήν ευλογία τής δοκιμασίας. Μέσα στήν Εκκλησία αποδεικνύεται ότι, όταν χάνης κάτι σημαντικό πού σέ πονά, σού προσφέρεται (άν φανής άξιος τής δοκιμασίας) κάτι πιο πολύτιμο, πνευματικό και ακατάλυτο, πού δέν θά τό κέρδιζες χωρίς τήν προηγηθείσα απώλεια. Μέσα στις συνθήκες τής σκλαβιάς

πού μάς έφερε στό «εξαπορηθήναι καί τού ζήν», υπάρχει, ως δύναμι ζωής, η πίστι. Μένει η Θεία Λειτουργία, η Μεγάλη Εβδομάδα, πού παίρνει όλο τόν υπόδουλο λαό, τόν μυσταγωγεί καί τόν φέρνει διά τού πάθους Του στό γεγονός τής Αναστάσεως, στην εσωτερική βεβαιότητα ότι κάτι υπάρχει πού δέν χάνεται, μιά παρηγοριά πού σέ συντροφεύει στή σκλαβιά καί καταργεί τόν θάνατο.

Αυτό φαίνεται καί ψηλαφείται στό πώς ο πιστός λαός έζησε στην μακραίωνα περίοδο τής Τουρκοκρατίας, πώς αντιστάθηκε πνευματικά καί σωματικά, πώς έκλαψε, τραγούδησε τόν πόνο του, έκτισε τά σπίτια καί τούς ναούς, διοργάνωσε τήν παιδεία, αγωνίστηκε, θυσιάστηκε, κυοφορώντας πάντοτε μέσα στην καρδιά του τόν πόθο τής ελευθερίας, τή Μεγάλη Ιδέα. «Πάλι μέ χρόνους μέ καιρούς...».

Έρχεται η επανάστασι. Ελευθερώνονται ελληνικές επαρχίες. Δημιουργείται τό ελληνικό κράτος. Πλησιάζει η πραγμάτωσι τής Μεγάλης Ιδέας. Φτάνομε σέ απόστασι αναπνοής από τήν Αγιά Σοφιά. Ακολουθεί η μικρασιατική καταστροφή (μεγαλύτερη, κατά πολλούς, συμφορά από τήν πτώσι τής Πόλης). Πολλοί λένε ότι χάνεται η Μεγάλη Ιδέα. Δέν φαίνεται νά υπάρχη πιά η προσδοκία, ο αγώνας γιά τήν Αγιά Σοφιά. Ουσιαστικά όμως δέν χάνεται, αλλά λαμπρύνεται, διαστέλλεται καί ανυψώνεται η Μεγάλη Ιδέα. Αν χανόταν μέ μία ιστορική καταστροφή, αυτό θά σήμαινε ότι δέν ήταν καί τόσο μεγάλη, αλλά μικρή καί χαμένη, πρίν ακόμα χαθή. Τελικός σκοπός μας δέν είναι η κατάληψι ενός γεωγραφικού τόπου, αλλά η ανάληψι σέ ένα λειτουργικό κόσμο. Χάνομε κάτι υλικό, καί ανοίγεται μπροστά μας κάτι διαρκώς πίο άγιο καί πνευματικό. Συνεχίζεται η επώδυνη καί σωτήρια πορεία. Μένει πάντοτε η Θεία Λειτουργία, δηλαδή η δύναμι πού ανιστά τούς νεκρούς καί κτίζει τήν Αγιά Σοφιά. Τελικά η Μεγάλη Ιδέα τού Γένους μας ταυτίζεται μέ τή μεγάλη ιδέα τού ανθρωπίνου γένους (καί αυτήν πρέπει νά υπηρετούμε), πού είναι η σαρκωθείσα Αγάπη, η θυσία γιά τόν άλλον. Η ζωή μας είναι ένας Γολγοθάς πού φέρνει στην Ανάστασι. Οι ιστορικές δοκιμασίες μάς ανάγουν σέ μία μυσταγωγία, πού φανερώνεται ατελεύτητη άνοδος από τό σχετικό καί ανθρώπινο στό άσχετο καί θεανθρώπινο.

Τό καθεστώς πού ακολουθεί τή μικρασιατική καταστροφή προχωρεί στή φυλετική κάθαρσι. Φτάνομε στή σημερινή πραγματικότητα, τώρα πού η Μεγάλη Εκκλησία διαρκώς κενούται, ταπεινώνεται, αδυνατίζει, μένει κρεμάμενη στό σταυρό τού χρέους. Καί τά βγάζει πέρα θείως καί ιερώς. Φαίνεται κατά γράμμα η αλήθεια τής άλλης λογικής, η τελική δόξα τού πνεύματος πού ταυτίζεται μέ τήν άκρα ταπείνωσι, η δύναμις πού εν ασθενεία τελειούται. Έτσι, αντιλαμβάνεται τόν πόνο τών αδυνάτων καί συναντιλαμβάνεται ταίς ασθενείαις αυτών. Είναι θεϊκά ιερό καί πανάγιο ο πρώτος τή τάξει μεταξύ τών Ορθοδόξων Εκκλησιών νά είναι ενδεδυμένος τή χλαμύδα τής αδυναμίας.

Καί συνεχίζεται η πορεία. Πορευόμαστε. Πορεύεται η ιστορία. Τήν Κωνσταντινούπολι, μόλις τήν παίρνουν οι Τούρκοι, τήν ονομάζουν Κωνσταντινιέ. Μέ τόν χρόνο αλλοιώνεται, ξεθωριάζεται. Νοιώθουν ότι χάνεται αυτό πού κατέκτησαν. Αλλά τή θέλουν όπως ήταν. Θέλουν τή ζωή πού τούς σώζει. Καί παίρνει άλλο όνομα γί αυτούς η Πόλι, γίνεται Ισταμπούλ. Γίνεται μία νοσταλγική πορεία πρός τήν Πόλι

πού χάνεται. Καί πορευόμαστε μαζί. Καταλαβαίνουμε ότι όλοι, ως άνθρωποι, Ρωμηοί και Τούρκοι, ελεύθεροι και σκλάβοι, κάτι περισσότερο προσδοκούμε. «Ουκ έχομεν μένουσαν πόλιν, αλλά τήν μέλλουσαν επιζητούμεν». Καί η ζωή μας γίνεται μία πορεία προς κάποια Πόλι. Στην ιστορική μας πορεία μία στιγμή δέν αντιπαλεύομε, αλλά συμβαδίζομε μέ τήν Τουρκία. Μιά χρονική στιγμή προηγούμαστε. Βρισκόμαστε στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Καί οι Τούρκοι θέλουν νά μπου σ αυτήν. Θέλουν (είναι ιστορική ανάγκη) νά απαλλαγούν από κάποια κληρονομημένη βαναυσότητα, νά μπου σέ άλλο κόσμο, νά ασπαστούν μία διαφορετική λογική, νά αρχίσουν νά σέβωνται λίγο τόν άνθρωπο, νά σταματήσουν νά εξολοθρεύουν τόσο εύκολα και αβασάνιστα τούς αδύνατους. Αυτό είναι παρήγορο για όλους. Καί ο ελληνικός λαός, στό σύνολό του σχεδόν, αυτό θέλει, εύχεται και προωθεί. Όμως κάπου ακούγεται μία διαμαρτυρία παράφωνη. Μιά φωνή πού λέγει όχι. Καί δέν καταλαβαίνεις από πού ξεκινά, πού στηρίζεται και τί επιδιώκει. Καί τήν εντοπίζεις κάπου πύο συγκεκριμένα. Στην Κρήτη γίνεται μία πανορθόδοξη συνάντησι. Η αντιπροσωπεία τού Οικουμενικού Πατριαρχείου ζητά από τούς συμμετέχοντες αντιπροσώπους νά υποβληθή μία αίτησι πύος τήν Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε στό διαμορφούμενο ευρωπαϊκό Σύνταγμα νά αναφερθή τό Οικουμενικό Πατριαρχείο ως θεσμός πανευρωπαϊκής εμβέλειας, τή στιγμή πού, ως πρώτη τή τάξει Ορθόδοξος Εκκλησία, έχει τήν ευθύνη και τό διακόνημα τής διαιτησίας για τήν επίλυσι τών Ορθοδόξων προβλημάτων. Τό αυτονόητο και πανορθόδοξα δεκτό αρνούνται οι αντιπροσωπείες δυό τοπικών Εκκλησιών, τής Ρωσίας και τής Ελλάδος. Κατά τήν πρόοδο τών συζητήσεων η θέσι τούς αυτή γίνεται απόλυτα σαφής. Οπότε, ο μεγάλος υποχωρεί. Ο αντιπρόσωπος τού Οικουμενικού Πατριαρχείου, φειδόμενος τής ενότητος τών Ορθοδόξων Εκκλησιών, αποσύρει τήν αίτησί του. Καί τό ερώτημα είναι: Πώς και γιατί συνέβη αυτό; Καί για τή μέν ρωσική άρνησι, τά πράγματα μπορεί νά είναι κατανοητά, και ίσως όχι πρωτάκουστα. Για τήν ελληνική όμως άρνησι, τά πράγματα είναι ακατανόητα και ασφαλώς πρωτάκουστα. Τί συμβαίνει;

Αυτό τό Γένος πού γεννά τούς μεγάλους Πατέρες, πού αναδεικνύονται οικουμενικοί διδάσκαλοι, ως φωστήρες παγκόσμιοι, τό ίδιο μπορεί (αρνούμενο τή Χάρι) νά γεννά τήν ίδια ώρα τή μεγαλύτερη προδοσία; Σέ μία τέτοια πτώσι και κατρακύλα όλοι βρισκόμαστε συνένοχοι. Κανείς δέν μπορεί νά νίψη τās χείρας, ως άμοιρος ευθύνης. Όλοι οφείλομε νά δούμε κατάματα τά χάλια μας, νά αρχίσωμε νά σκεφτώμαστε σοβαρά και νά μετανουόμε. Μέ μία τέτοια αλλοπρόσαλλη συμπεριφορά δέν δημιουργούμε προβλήματα μόνο στόν εαυτό μας και στόν τόπο μας, αλλά και σέ ολόκληρη τήν Ορθόδοξη Εκκλησία και τήν οικουμένη. Καί δέν έχομε κανένα δικαίωμα νά ανοηταίνωμε. Είναι δεδομένο τό χρέος μας και ο τρόπος τής εκπληρώσεώς του. Δέν ανήκομε στόν εαυτό μας αλλά σέ μία ιερά αποστολή. Καί αυτή ορίζεται από τό πώς έζησαν, πώς πολιτεύτηκαν και τί μας κληροδότησαν αυτοί πού μάς γέννησαν κατά σάρκα και κατά πνεύμα.

Τώρα πού βρισκόμαστε στην εποχή τής παγκοσμιοποίησης, τώρα πού τρομάζουν οι ισχυροί από τήν αντίδρασι τών καταδυναστευομένων. Τώρα πού τήν τρομοκρατία θέλουν νά καταστείλουν (δέν έχουν άλλο τρόπο) μέ τήν απειλή τής υπεροπλίας και

τήν επίδειξι τής δυνάμεως, πού μόνο μεγαλύτερες αντιδράσεις γεννά και τυφλές εκρήξεις πυροδοτεί. Τώρα πού γίνεται λόγος για τον επανευαγγελισμό τής Ευρώπης... Μόνη δύναμη πού μπορεί νά βοηθήση, νά αναζωογονήση όλους και νά εκκλησιάση τήν οικουμένη, δέν είναι η ανθρώπινη δύναμη πού κατακυριεύει και κατεξουσιάζει τούς αδυνάτους, αλλά η θεϊκή δύναμη τής θυσιαστηρίου Αγάπης. Είναι η λογική και η συμπεριφορά τού Ενός πού προσφέρεται θυσία για νά σωθούν οι αδελφοί Του, δηλαδή οι πάντες, ακόμη και αυτοί (ή πρό παντός αυτοί) πού Τόν μισούν, Τόν φτύνουν και Τόν σταυρώνουν. Αυτή είναι η μόνη λογική (η ανατροπή τής παραλόγου λογικής μας). Είναι η θεϊκή καταλλαγή τής αγάπης. Αυτήν όλοι τήν δέχονται, τήν κατανοούν, και αυτή νικά για χάρι όλων μας. Και μείς, ως αδύνατοι, δέν έχομε τίποτε άλλο λειτουργικά νά προσφέρωμε, έξω από αυτή τήν ελάχιστη δύναμη, πού νικά τόν θάνατο διά τού θανάτου.

Η βυζαντινή αυτοκρατορία αποδεικνύει ότι «ο χριστιανικός Ελληνισμός, ο μεταμορφωθείς διά τής επιφανείας τού Λόγου και τής ελεύσεως τού Πνεύματος, είναι πλέον εξ ολοκλήρου γεγονός τής ιστορίας» (π. Γ.Φλωρόβσκι). Αυτός γέννησε τόν ιερό πολιτισμό μας μέ τή θεανθρώπινη χάρι. - Η πτώσι τής Πόλεως φανερώνει τή ζσα και εθναρχούσα δύναμη τής Μεγάλης Εκκλησίας. - Η μικρασιατική καταστροφή δείχνει ότι, και άν χάνεται η Μικρασία, όμως δέν χάνεται, αλλά θάλλει και λάμπει η χάρι και η δύναμη τής Θείας Λειτουργίας, δηλαδή η μεγάλη ιδέα και προσδοκία τής ανθρωπότητας: Πάλι μέ χρόνους, μέ καιρούς... νά κερδίσωμε όλοι. Νά νικήση η Αγάπη και η αδελφοσύνη. Νά έλθη επί γής ειρήνη.

Για όλα αυτά κάποιο μήνυμα έρχεται από τό Άγιον Όρος και τήν Πόλι. Ένα αιώνα πρίν πέση η Πόλι, ο αγιορείτης Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, ανακεφαλαιώνοντας τή θεολογία και ευσέβεια τής Ανατολικής Εκκλησίας, ξεκαθαρίζει τίς σχέσεις μεταξύ κτιστού και ακτίστου, μεταξύ Ορθοδοξίας και ετεροδοξίας. Σύμφωνα μέ τήν παράδοσι τής Εκκλησίας και τήν εμπειρία τού Αγίου, πνευματική ζωή είναι η διά Χάριτος αλλοίωσι, μεταμόρφωσι και θέωσι τού ανθρώπου ψυχοσωματικά. Δέν είναι η απλή διανοητική ενασχόλησι μέ θεωρητικά και θεολογικά θέματα. Αυτή η θέσι είναι σήμερα κατανοητή και από πολλούς Δυτικούς, πού υφιστάμενοι τήν πνευματική αφυδάτωσι και καχεξία -συνέπεια τού σχολαστικισμού-ζητούν βοήθεια από τήν Ανατολή, ακόμη και από τήν Άπω Ανατολή. Ταυτόχρονα, η ευσέβεια τής Ορθοδόξου Εκκλησίας είναι πίο κατανοητή από τή μουσουλμανική νοοτροπία πού γεννήθηκε και αναπτύχθηκε στόν χώρο τής Ανατολής.

Τό Άγιον Όρος, ως τέκνο και γέννημα τής Μεγάλης Εκκλησίας, έχει τή συγγένεια πνεύματος και τή συνεχή σχέσι (καθορισμένη από τήν Παράδοσι) μέ τήν Μητέρα Εκκλησία, πού τού χαρίζει τήν αντοχή τής επιβιώσεως και ανανεώσεως. Όταν πέφτη η αυτοκρατορία, τό Άγιον Όρος επιζή, ως ψυχή και εικόνα τής αυτοκρατορίας-μεταίχμιο ιστορίας και αιωνιότητος- όπου οι μοναχοί τών Ορθοδόξων λαών συνεχίζουν «παλαμικώς» τή ζωή και τήν άσκησί τους. Σήμερα, μέ τή Χάρι τού Θεού, αναβιώνει (ενώ πολλοί τό είχαν διαγράψει) τρεφόμενο από τό πανάρχαιο και αγέραστο πνεύμα τής λειτουργικής ζωής και συνοδικότητος πού κληρονόμησε από τή Μητέρα Εκκλησία τής Κωνσταντινουπόλεως.

Στή σημερινή Πόλι τών πολλών εκατομμυρίων νοιώθεις νά δεσπόζη και νά επιβάλλεται διαρκώς η παρουσία τής Αγιά Σοφιάς, πού, μέ μιά ουράνια ευρυχωρία κατανοήσεως -ξένη από τήν ταραχή μικρών επιδιώξεων-, ιερουργεί τό μυστήριό της σωτηρίας πάντων. Καί όλα τά τζαμιά, προσπαθώντας είτε νά τήν ξεπεράσουν σέ μέγεθος, είτε νά τήν μιμηθούν σέ χάρι, δείχνουν ότι σέ καμμιά περίπτωσι δέν μένουν αδιάφορα μπροστά σ αυτή τήν ανερμήνευτη μεγαλοπρέπεια τού θεϊκού Κάλους τής ταπεινώσεως. Καί η Αγία Σοφιά μένει σιωπηλή. Δέν ενοχλείται. Δέν ενοχλεί. Μόνο φωτίζει, παρηγορεί, ανέχεται και περιμένει. Ισως δέν θά ήταν άσχημο εάν οι σημερινοί Νεοέλληνες μπορούσαμε -για τό καλό όλων- νά ακούγαμε τή φωνή τής Αγιά Σοφιάς.

(Πηγή: 'ΤΟ ΒΗΜΑ')